

SCURTĂ PREZENTARE A ALFABETULUI CHIRILIC

*Cantemir Lorin, prof. univ. dr.ing., D.H.C.,
Universitatea Tehnică “Gh. Asachi”, Iași
Dincă Daniel Florin, prof.
Școala Gimnazială “Emil Brăescu”, Măgura, Bacău*

Evoluția popoarelor presupune rafinarea formelor de manifestare culturală, aici încadrându-se și limba vorbită sau scrisă, oricare ar fi ea.

Alfabetul slavonesc – ale cărui baze au fost puse de frații Chiril și Metodi, originari din Salonic, cu scopul de a servi la răspândirea creștinismului, având la bază alfabetul grecesc, dar prezentând și influențe orientale – a început să fie utilizat încă din secolul al IX^{-lea}, fiind considerat cea mai veche formă de reprezentare în scris a limbilor slave, nefiind cu mult diferit față de slava comună, din care provin limbile slave. El conținea, în forma inițială, 43 de semne, din care 27 aveau valoare numerică.

ALFABETUL VECHI SLAV

а	(az) = a	х	(her) = h
б	(buche) = b	о	(ot) = o
в	(vede) = v	ѡ	(șta) = șt
г	(glagole) = g	ѣ	(ți) = ț
д	(dobre) = d	ч	(cervu) = č
е	(iest) = e	ш	(șa) = ș
ж	(jivete) = j	ъ	(ior) = â, i, ũ
ѕ	(dzealo) = dz	ѣл	(ieri) = î
з	(zemle) = z	ь	(ier) = ũ, ȷ, â
и	(ije) = i	ѣ	(iati, iat) = ea, e
і	(i) = i	ю	(iu) = iu
к	(caco) = c	ж	(ius) = î
л	(liude) = l	ѡ	(iaco) = ia
м	(mislete) = m	ѣ	(ie) = ie
н	(naș) = n	ѡ	(ia) = ia
о	(on) = o	ж	(ius) = î
п	(pocoi) = p	ѣ	(csi) = x
р	(riță) = r	ѣ	(psi) = ps
с	(slovo) = s	ѣ	(thita) = th, ft, f
т ш	(tverdu, tferdu) = t	ѣ	(ipsilon, ijița) = i, u, f, v
у	(u) = u	ѣ	(in, inia) = în, î
ф	(fert) = f	ѣ	(gea) = ĝ

Fig. 1. Alfabetul vechi slav.

Mulți dintre cei ce s-au ocupat de alfabetul slavonesc afirmă că ceea ce au „inventat” Chiril și Metodi este *alfabet glagolitic* – „limbaj, exprimare”. În secolul al X^{-lea}, i s-a atribuit denumirea de alfabet chirilic, după numele unuia dintre „părinți”. Altă denumire a sa este de *Azbuče*, după primele două litere (*az*, *buche*). Ideea de a pune bazele alfabetului slavon vechi a pornit din dorința de a răspândi – începând cu mijlocul sec. al IX^{-lea} –

creștinismul în rândul popoarelor slave din centrul Europei, pentru că misionarii considerau potrivită comunicarea într-o limbă înțeleasă de cei cărora li se adresau. Astfel slava a pătruns pe zone geografice mari, din Cehia și până în Rusia veche, fiind adoptată ca limbă de cultură și-n țări neslave – Lituania, Țările Române.

Dacă ar fi să discutăm despre „părinții” alfabetului chirilic, nu se pot spune multe, întrucât informațiile avute sunt vagi. Chiril, pe numele adevărat Constantin, s-ar fi născut în 826, fiind cu un an mai mare decât Metodiul (Mihail), născut în 827. Există și surse care răstoarnă ierarhia și sugerează anul 815 ca posibilă dată de naștere pentru cel din urmă frate. Despre tatăl lor se cunoaște că ar fi fost guvernator militar al unei regiuni din Salonic, iar despre mama acestora se presupune că era de origine slavă. Cei doi frați au crescut pe țărmul Mării Egee, în nordul Greciei, într-o zonă în care au intrat în contact atât cu limba greacă, cât și cu slava, ajungând să le stăpânească foarte bine, alături de alte limbi (arabă, ebraică). Ambii aveau o educație solidă, Chiril (Constantin) studiind inclusiv la Constantinopol, unde a învățat filosofie, matematică, teologie, gramatică, retorică, toate acestea servindu-i ulterior în cariera de dascăl.

Fig. 2. Chiril și Metodiul.

Chiril și Metodiul au întreprins misiuni de propovăduire a religiei creștine, ajungând chiar și în Bagdad (851) și în Crimeea (858-859). Cea mai importantă perioadă a activității lor de transmitere a religiei creștine în limba slavonă o constituie călătoria în Marea Moravie (teritoriul actual al Cehiei și Slovaciei), fiind chemați de Rostislav, cneazul care dorea ca poporul să învețe dogma creștină într-o limbă cunoscută, nu în germană, latină sau greacă. Acestei misiuni, Chiril și Metodiul i-au dedicat întreaga activitate de după 862, ajungând în Moravia cu traduceri ale operelor religioase, continuând și acolo munca de tălmăcire a cărților bisericești în limba slavilor. Ajunși la Roma (867) la invitația papei Adrian al II-lea, ei obțin acceptul de a oficia în slavonă, respectând condiția ca la începutul slujbei să se citească *Evangelia* și *Apostolul* în latină, apoi în slavonă. Aceasta este ultima „misiune” a lui Chiril, care se stinge din viață la Roma (869). Metodie își continuă activitatea în calitate de episcop al Moraviei până în 885, când moare.

Țările Române au utilizat alfabetul chirilic în cancelariile domnești și în biserică, începând cu secolul al XIV^{-lea} (după conciliul de la Florența – 1439), după cum afirmă Dimitrie Cantemir în *Descriptio Moldaviae*. În secolul al XIX^{-lea}, în 1862, A.I. Cuza a emis un decret de înlocuire a scrierii cu caractere slavone, astfel trecându-se la grafia cu ajutorul alfabetului latin.

Bibliografie

1. **Ivănescu, G.** *Istoria limbii române*, Editura Junimea, Iași, 1980.
2. **Rosetti, Al.** *Istoria limbii române de la origini până la începutul secolului al XVII^{-lea}*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.